

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Bohuslava Hnízдила a JUDr. Brigity Chrástilové v právní věci **žalobce: L'OREAL Česká republika, s. r. o.**, se sídlem Praha 5, Plzeňská 213/11, zastoupen Mgr. Šárkou Kalinovou, advokátkou, se sídlem Praha 5, Prusínova 2398/10, proti **žalované: Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, o přezkoumání rozhodnutí žalované ze dne 6. 9. 2005, č. j. 323 - 6003 - 2117 - 21.6.2005/Hů, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 3. 2006, č. j. 12 Cad 24/2005 - 48,

takto:

Věc **se postupuje** rozšířenému senátu.

Odůvodnění:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 3. 2005, č. j. 12 Cad 24/2005 - 48, rozhodl o žalobě žalobce proti rozhodnutí žalované (dále jen „stěžovatelka“) ze dne 6. 9. 2005, č. j. 323 - 6003 - 2117 - 21.6.2005/Hů. Tímto rozhodnutím Městský soud v Praze rozhodnutí stěžovatelky zrušil a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Spornou otázkou bylo, zda zahraniční pracovníci žalobce, konkrétně jeden švýcarský a několik francouzských občanů, kteří pro žalobce vykonávali práci na základě pracovních (zaměstnaneckých) smluv uzavřených podle cizího práva a kteří neměli na území České republiky trvalý pobyt, byli účastni nemocenského pojištění ve smyslu zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů. Rozsudek Městského soudu Praze vycházel z názoru, že jde-li o státního příslušníka Švýcarské konfederace, vztahovala se na jeho případ smlouva uzavřená mezi Českou republikou a Švýcarskou konfederací o sociálním zabezpečení ze dne 10. července 1996, která vstoupila v platnost 1. července 1997 a byla publikována pod č. 267/1997 Sb. Tato smlouva je přitom podle Městského soudu v Praze smlouvou stejného textu jako smlouva uzavřená mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo o sociálním zabezpečení ze dne 27. července 2001, která vstoupila v platnost 1. září 2002 a byla publikována pod č. 94/2002 Sb. m. s. Městský soud v Praze argumentoval tím, že co se týká aplikace posléze jmenované mezinárodní smlouvy, zaujal k této otázce právní názor již Nejvyšší správní soud v rozhodnutí sp. zn. 5 As 18/2004 ze dne 29. dubna 2005. Při výkladu smlouvy uzavřené mezi Českou republikou a Spolkovou republikou Německo zaujal Nejvyšší správní soud stanovisko, že čl. 6 této smlouvy určuje, že na zaměstnance se vztahují právní předpisy toho smluvního státu, na jehož výsostném území jsou zaměstnání. Smlouva tedy vychází z toho, že každý ze smluvních států má právní předpisy týkající se odvětví a soustav sociálního zabezpečení uvedené ve věcném obsahu smlouvy (čl. 2 odst. 1, bod 2). V případě, že jde o zaměstnance - státního příslušníka

smluvního státu zaměstnaného na základě pracovní smlouvy uzavřené podle německých právních předpisů, pak při použití čl. 6 smlouvy o pojistné povinnosti zaměstnance je třeba vycházet z toho, že se na něho vztahuje pojistná povinnost stanovená právními předpisy toho smluvního státu, na jehož výsoštném území je zaměstnán, neboť podle čl. 10 Ústavy České republiky vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. Podle § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění jsou z pojištění vyňati cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů. Česko-německá smlouva přitom nestanoví nic jiného ohledně vynětí z pojištění ve smyslu § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění (účinného do 31. 12. 2003), a proto i státní příslušník Spolkové republiky Německo nemající trvalý pobyt na území České republiky a činný v České republice pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů byl do 31. 12. 2003 vyňat z pojištění podle ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění. Jelikož lze podle Městského soudu v Praze totožné závěry pro shodnost textu smlouvy aplikovat i na případ švýcarského zaměstnance, dospěl k závěru, že švýcarský zaměstnanec, o jehož účast na nemocenském pojištění se vedl v předmětném řízení spor, byl rovněž vyloučen z účasti na nemocenském pojištění, a v důsledku toho nebyl povinen, stejně jako jeho zaměstnavatel, platit pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.

Pokud se týká ostatních pracovníků žalobce, kteří byli francouzskými státními občany, Městský soud v Praze označil za rozhodný pramen práva Všeobecnou úmluvu o sociální bezpečnosti mezi Československem a Francií uzavřenou dne 12. 10. 1948 a publikovanou pod č. 215/1949 Sb., ve znění dodatkové dohody publikované pod č. 68/1970 Sb. Dle čl. 1 § 1 této úmluvy českoslovenští nebo francouzští státní příslušníci podléhající příslušným zákonným předpisům o sociálním zabezpečení uvedených v čl. 2 této úmluvy a platných v Československu nebo Francii požívají výhod za stejných podmínek jako státní příslušníci každého z těchto států za podmínky, že prokáží svoji státní příslušnost podle právních předpisů každého ze smluvních států. Podle čl. 2 § 1 písm. b) v období po 30. červnu 1964 jsou zákonnými předpisy o sociálním zabezpečení, na které se vztahuje úmluva, pokud se týkají pracovníků v pracovním poměru a pracujících jim na roveň postavených, právní předpisy o nemocenském pojištění zaměstnanců. Podle čl. 3 § 1 úmluvy platí, že českoslovenští nebo francouzští státní příslušníci zaměstnaní v jednom ze smluvních států podléhají zákonodárstvím platným v místě jejich zaměstnání. Je nesporné, že francouzští státní občané žalobce vykonávají zaměstnání na území České republiky a z toho důvodu je výklad čl. 3 § 1 možný pouze v rozsahu obecných zásad čl. 1 § 1, podle kterého státní příslušníci smluvních stran této mezinárodní úmluvy podléhají příslušným zákonným předpisům o sociálním zabezpečení a požívají výhod za stejných podmínek jako státní příslušníci každého z těchto států. Pokud tedy státní příslušník druhého státu úmluvy, tedy Francouzské republiky, vykonává zaměstnání na území druhého státu, tj. na území České republiky, požívá výhod předpisů o sociálním zabezpečení v rozsahu, ve kterém je mohou požívat státní příslušníci druhého smluvního státu, tedy čeští státní občané. Francouzští státní občané mohou být tedy vyňati z pojištění za stejných podmínek jako státní příslušníci druhého smluvního státu, tedy občané České republiky. Občané České republiky pak nemohou být vyňati z pojištění podle ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění (účinného do 31. 12. 2003), neboť vyňati podle tohoto ustanovení mohou být pouze cizinci. Státní příslušníci druhého smluvního státu, tedy Francouzské republiky, s ohledem na všeobecné zásady čl. 1 § 1 Česko-francouzské úmluvy a jejich postavení v systému sociálního

zabezpečení České republiky jako čeští státní občané nejsou tedy pro systém sociálního zabezpečení České republiky cizinci, a mohou být proto vyňati z pojištění jen v případech, kde vyňati z pojištění mohou být i čeští občané. Čeští občané však nemohou být vyňati z pojištění podle ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění. Vynětí z pojištění vylučuje podle Městského soudu v Praze rovněž ustanovení čl. 9 § 1 a čl. 13 § 1 Česko-francouzské úmluvy, které jsou založeny na sčítání dob pojištění získaných v jednotlivých smluvních státech při vzniku nároku na dávku podle čl. 2 § 1, bod 1 v období po 30. červnu 1964, písm. a). Bylo by to dále v rozporu s oddílem 1 čl. 5 Česko-francouzské úmluvy v části „Pojištění pro případy nemoci, mateřství a smrti“.

Stěžovatelka napadla rozsudek Městského soudu v Praze včasnou kasační stížností, přičemž v ní uplatnila důvod obsažený v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, (dále jen „s. ř. s.“), tedy že je rozhodnutí soudu nezákonné pro nesprávné posouzení právní otázky v předcházejícím řízení. Stěžovatelka v odůvodnění své kasační stížnosti uvedla, že sporná právní otázka se týká státního příslušníka Švýcarské konfederace, zaměstnance žalobce, konkrétně jeho účasti na nemocenském pojištění ve smyslu zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“). Podle stěžovatelky se na tohoto zaměstnance vztahuje Smlouva o sociálním zabezpečení uzavřená mezi Českou republikou a Švýcarskou konfederací, která vstoupila v platnost 1. 7. 1997, a která byla publikována pod č. 267/1997 Sb. (dále jen Česko-švýcarská smlouva). Jmenovaný zaměstnanec, trvalým pobytem mimo Českou republiku, byl v období od 1. 9. 2002 do 30. 4. 2003 zaměstnán na základě smlouvy o práci v zahraničí uzavřené mezi společností L'OREAL SUISSE S. A. se sídlem ve Švýcarsku a společností L'OREAL Česka republika, s. r. o., přičemž tato smlouva se řídila švýcarským pracovním právem. Stěžovatelka poukazuje na to, že žalobce nepochybně její názor, že Česko-švýcarskou smlouvu je třeba považovat za smlouvu ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky ve znění pozdějších předpisů, tedy smlouvu, která má přednost před vnitrostátní právní úpravou. Stěžovatelka se přitom odvolává na podle jejího názoru stěžejní články Česko-švýcarské smlouvy při posuzování případu, a to články 6 - 11 v oddílu II. Stěžovatelka poukazuje na to, že článek 6 jednoznačně stanoví, že s výhradou článků 7 až 10 se pojišťovací povinnost osob uvedených v článku 3 řídí právními předpisy smluvního státu, na jehož území tyto osoby vykonávají výdělečnou činnost. Výjimku tvoří případ, když zaměstnanci u zaměstnavatele se sídlem na území jednoho smluvního státu, kteří jsou vysláni přechodně k výkonu práce na území druhého smluvního státu, zůstávají během prvních 24 měsíců podřízeni právním předpisům smluvního státu, na jehož území má zaměstnavatel své sídlo (čl. 7 odst. 1 věta první Česko-švýcarské smlouvy). Tuto právní úpravu nelze ovšem podle stěžovatelky v posuzovaném případě použít, protože výkon práce dotyčného zaměstnance v České republice neměl povahu vyslání ve smyslu článku 7 odst. 1 věta první Česko-švýcarské smlouvy (nešlo o vyslaného zaměstnance). Stěžovatelka upozornila na skutečnost, že podle oddílu II, článku 4, odst. 1 a 2 Správního ujednání k provádění Česko-švýcarské smlouvy ze dne 10. 6. 1996 v případech vyslání ve smyslu článku 7 odst. 1 věta první Česko-švýcarské smlouvy nositelé pojištění smluvního státu, jehož právní předpisy jsou nadále uplatňovány, vydají na dohodnutém tiskopisu osvědčení, že dotyčná osoba podléhá právním předpisům vysílajícího státu. Stěžovatelka potvrzuje, že zaměstnanec ani vysílající organizace takové prohlášení nepředložili. Z uvedeného vyplývá, že švýcarský zaměstnanec podléhal v době výkonu práce v České republice od 1. 9. 2002 do 30. 4. 2003 českým právními předpisy, a to dle článku 6 Česko-švýcarské smlouvy. Lze tedy podle stěžovatelky dovodit, že zaměstnanec a žalobce byli povinni platit pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti v České republice.

Stěžovatelka ve svém závěru o nezákonnosti napadeného rozsudku vychází z mezinárodně právní závaznosti Česko-švýcarské smlouvy a z její přednosti před právem vnitrostátním, která byla zakotvena Ústavou České republiky. Jak již bylo uvedeno, podle článku 10 část věty za středníkem ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, má uzavřená mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána, přednost před vnitrostátními právními předpisy, tedy i před zákonem o nemocenském pojištění. Účelem Česko-švýcarské smlouvy bylo podle stěžovatelky přitom stanovit příslušnost k právním předpisům v oblasti sociálního zabezpečení, tzn. vyloučit účast migrujících pracovníků na dvojím pojištění či zamezit neexistenci jejich pojištění. Česko-švýcarská smlouva přímo nad rámec vnitrostátních předpisů v článku 6 (a v tomto kontextu odkázala stěžovatelka i na článek 3 § 1 Všeobecné úmluvy o sociální bezpečnosti mezi Československem a Francií ze dne 12. 10. 1948, publikované pod č. 215/1949 Sb., dále jen „Česko-francouzská úmluva“) ukládá výdělečně činné osobě, která je českým nebo švýcarským státním příslušníkem, povinnost být sociálně pojištěna v místě výkonu zaměstnání. S ohledem na tuto skutečnost a na zásadu rovného nakládání se státními příslušníky druhého smluvního státu jako s vlastními, nebo na roveň postavenými podle článku 4 Česko-švýcarské smlouvy (pandán v odst. 1 článku 1 § 1 Česko-francouzské úmluvy), nepřichází podle stěžovatelky v úvahu vynětí z pojištění švýcarských a francouzských státních občanů ve smyslu ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění do 31. 12. 2003. V daném případě nebyli v uvedeném období zaměstnanci organizace L'OREAL Česká republika, s. r. o., pojištěni v českém systému sociálního zabezpečení a zároveň nebyl doložen žádný předepsaný doklad o vyslání těchto zaměstnanců do České republiky. Právní stav, kdy Česká republika (Československá republika) uzavřela bilaterální smlouvy o sociálním zabezpečení na principu vzájemnosti a zároveň zákon o nemocenském pojištění vyloučil z účasti na sociálním zabezpečení cizí státní příslušníky, kteří mají uzavřenou pracovní smlouvu podle cizích právních předpisů a nemají trvalý pobyt na území České republiky, vede podle stěžovatelky nepochybně k závěru, že z účasti na nemocenském pojištění v předmětném období jsou vyňati cizí státní příslušníci, kteří mají uzavřenou pracovní smlouvu dle cizích právních předpisů a na území České republiky nemají trvalý pobyt, a to podle ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění do 31. 12. 2003, s výjimkou osob, cizích státních příslušníků, u kterých je účast na nemocenském pojištění založena mezinárodními smlouvami. Tomuto výkladu nasvědčuje podle stěžovatelky i přijetí zákona č. 424/2003 Sb., jenž nabyl účinnosti dne 1. ledna 2004, a kterým došlo mj. ke změně zákona o nemocenském pojištění, přičemž do okruhu pojištěných osob byly zahrnuty všechny osoby činné na základě pracovního vztahu uzavřeného podle cizích právních předpisů. Přechodná ustanovení zákona č. 424/2003 Sb. pak stanoví, že nemocenské pojištění pracovníků v pracovním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů před 1. lednem 2004 mohlo být založeno i mezinárodní smlouvou.

Na základě shora uvedených stěžovatelka má za to, že v období od 1. 9. 2002 do 30. 4. 2003 byl švýcarský zaměstnanec žalobce účasten nemocenského pojištění ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, ve znění do 31. 12. 2003, a byl tak i poplatníkem pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle ustanovení § 3 odst. 1 písm. c) bod 1 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném“).

Stěžovatelka byla účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek soudu vzešel (§ 102 s. ř. s.), a kasační stížnost je tak podána osobou oprávněnou. Rozsudek krajského soudu byl

stěžovatelce doručen dne 3. 5. 2006, kasační stížnost byla podána dne 15. 5. 2006, byla tedy podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.). V ní vyjádřený kasační důvod je kasačním důvodem podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Vzhledem k tomu je kasační stížnost přípustná.

Jádrem sporné otázky je, zda byli státní příslušníci cizího státu, kteří pracují pro zaměstnavatele na území České republiky na základě smlouvy uzavřené podle cizího práva a kteří nemají na území České republiky pobyt, do 31. 12. 2003 vyňati na základě ustanovení § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění z nemocenského pojištění přesto, že mezi Českou republikou a příslušným cizím státem (státem, jehož občanem byl zaměstnanec) existovala mezinárodní smlouva o sociálním zabezpečení, která odkazovala na použití právního řádu státu místa výkonu práce za stejných podmínek jako v případě vlastních občanů.

Nejvyšší správní soud přitom shodnou právní otázku již řešil.

Na jedné straně Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 4. 2005, č. j. 5 As 18/2004 - 99, na který se odvolal výslovně i Městský soud v Praze, vychází z názoru, že příslušný článek mezinárodní smlouvy (konkrétně v jeho případě čl. 6 Česko-německé smlouvy) je pouze kolizní normou, která odkazuje na rozhodné předpisy toho kterého smluvního státu bez dalšího. V případě České republiky je tak nutno aplikovat zákon o nemocenském pojištění jako celek, tj. i s ustanovením § 5 písm. b) ve znění do 31. 12. 2003.

V četných rozsudcích týkajících se francouzských státních občanů, nejpřesvědčivěji však v rozsudku ze dne 30. 3. 2006, č. j. 4 Ads 9/2005 - 62, Nejvyšší správní soud oproti tomu vyslovil názor opačný, který spočívá na základní myšlence, že pokud jde o vztah mezinárodních smluv k zákonu o nemocenském pojištění, je třeba vycházet při interpretaci ze smyslu smluv o sociálním zabezpečení. Tím je, jak vyjadřují často slovně i ve svých preambulích, záměr zaručit občanům obou smluvních států za stanovených podmínek stejné výhody, jako jsou poskytovány v dané zemi občanům vlastním. Pokud by tedy osoby spadající pod osobní rozsah aplikace smluv o sociálním zabezpečení byly vyloučeny z nemocenského pojištění, ztrácely by smlouvy své opodstatnění.

Rozhodující tříčlenný senát při předběžné poradě dospěl k právnímu názoru odlišnému od názoru prvně vysloveného a zastává názor uvedený na druhém místě. Řešení otázky dosud odlišně posuzované judikaturou je přitom pro posouzení kasační stížnosti zásadní.

Podle § 17 odst. 1 s. ř. s. je proto věc předkládána rozšířenému senátu.

Poučení: Proti tomuto usnesení **nejsou** opravné prostředky přípustné.

Rozšířený senát bude ve věci rozhodovat ve složení: JUDr. Josef Baxa, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Ludmila Valentová, JUDr. Marie Součková, JUDr. Marie Turková, JUDr. Miluše Došková a JUDr. Milada Tomková. Účastníci mohou namítnout podjatost těchto soudců (§ 8 odst. 1 s. ř. s.) do jednoho týdne od doručení tohoto usnesení.

V Brně dne 14. listopadu 2007

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu